

JUSTITSMINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Dato: 14. november 2011
Dok.: 275528

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål F og G fra Folketingets

Retsudvalg den 24. november 2011

Samrådsspørgsmål F:

Hvad kan ministeren oplyse om den fremtidige indsats for at sikre efterforskning af drab, der umiddelbart fremstår som selvmord?

Samrådsspørgsmål G:

Vil ministeren redegøre for procedureerne vedrørende obduktion, herunder hvilke kriterier der lægges til grund for afgørelsen af, om dødfundne skal obducere?

[Indledning]

1. Jeg vil gerne starte med at takke udvalget for, at det i dag har givet mig muligheden for at redegøre nærmere for procedureerne i forbindelse med dødfundne og for politiets vigtige rolle på dette område.

Der er stillet to spørgsmål til mig, som begge vedrører dette emne, og jeg vil derfor tillade mig at besvare de to stillede samrådsspørgsmål samlet.

Jeg vil starte med at redegøre for procedurene i forbindelse med foretagelse af retslægelige ligsyn og obduktioner, og jeg vil bl.a. komme ind på, hvilke kriterier der lægges til grund for afgørelsen af, om der skal foretages en obduktion af en afdød.

Herefter vil jeg omtale nogle fremadrettede politimæssige tiltag i forhold til politiets håndtering af sager om dødsfald.

Jeg har som bekendt netop besvaret en række skriftlige spørgsmål fra Retsudvalget om samme emne – spørgsmål nr. 27-31. Min besvarelse i dag vil i nogen grad være en gentagelse af disse besvarelser. Det håber jeg, at udvalget har forståelse for.

[BT's artikelserie]

2. Jeg har forstået det sådan, at de samrådsspørgsmål, jeg er blevet bedt om at besvare i dag, ligesom de skriftlige spørgsmål, jeg netop har besvaret, er foranlediget af en artikelserie, som i løbet af den sidste måneds tid har været bragt i dagbladet BT under overskriften "Mord eller selvmord".

I artiklerne bliver der med udgangspunkt i konkrete sager spekuleret i, om politiet og embedslægerne i forbindelse med foretagelse af ligsyn, har begået så alvorlige fejl, at sager, som burde være efterforsket som drabssager, er blevet afsluttet som selvmord.

I andre artikler sættes der også spørgsmålstegn ved retsmedicinernes konklusioner i tilfælde, hvor der er foretaget en retslægelig obduktion.

I artikelserien peges der på manglende faglig indsigt hos navnlig politiet og embedslægerne samt utilstrækkelige ressourcer i politiet som årsager til de fejl, som ifølge artiklerne er blevet begået i forbindelse med behandlingen af de konkrete dødsfald.

Jeg vil gerne allerede nu slå fast, at jeg selvfølgelig deler det synspunkt, at det er af afgørende betydning, at ethvert dødsfald, som ikke umiddelbart har en naturlig årsag, behandles korrekt og adækvat, og at der – hvis det er indikeret – naturligvis skal iværksættes de retsmedicinske undersøgelser, der er nødvendige til afklaring af dødsårsagen.

Det siger derfor også sig selv, at vi selvfølgelig løbende skal være opmærksomme på, om procedurer og arbejdsmetoder på dette område kan forbedres. Det vil jeg vende tilbage til om et øjeblik.

[De konkrete sager omtalt i BTs artikelserie]

3. Jeg finder imidlertid samtidig anledning til at slå fast, at jeg i sagens natur ikke kan komme nærmere ind på de konkrete sager, som er omtalt i BT's artikelserie.

Og jeg kan som justitsminister naturligvis ikke deltage i spekulationer omkring, hvorvidt de konkrete sager – hvor de relevante myndigheder har vurderet, at der har været tale om selvmord – reelt skulle være drab.

Jeg vil gerne helt stilfærdigt fremhæve, at beslutninger om, hvorvidt der er grundlag for strafferetlig efterforskning i en sag eller grundlag for at rejse tiltale, skal træffes af politi og anklagemyndigheden på baggrund af en faglig vurdering med relevant bistand fra bl.a. lægelig ekspertise.

Sådanne beslutninger bør vi som politikere ikke blande os i.

[Procedurer for retslægelige ligsyn og obduktioner]

4. Jeg vil efter disse første bemærkninger nu helt kort redegøre for reglerne om retslægelige ligsyn og obduktioner og procedurerne for iværksættelse af disse undersøgelser.

Da disse spørgsmål er reguleret i sundhedsloven, som hører under sundhedsministerens ressort, baserer denne del af min besvarelse sig i vidt omfang på oplysninger fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.

5. Det er efter sundhedslovens regler et grundlæggende krav, at der ved hvert dødsfald skal foretages et ligsyn til afgørelse af, om døden er indtrådt. Ved ligsynet skal dødsteget iagttages, og dødsårsag og -årsag skal så vidt muligt fastslås.

Ligsyn foretages normalt af afdødes egen læge, eller – hvis dødsfaldet sker under indlæggelse på hospital – af én af de læger, der har haft afdøde under behandling.

I visse tilfælde vil den læge, der forestår ligsynet, have pligt til at indberette dødsfaldet til politiet. Det er bl.a. tilfældet,

- når dødsfaldet skyldes et strafbart forhold, selvmord eller ulykkestilfælde,
- når en person findes død,
- når døden er indtrådt pludseligt og ikke er forudset af lægefaglige grunde, eller
- når det i øvrigt ikke med sikkerhed kan udelukkes, at dødsfaldet skyldes et strafbart forhold, selvmord eller ulykkestilfælde, eller dødsfaldet af andre grunde skønnes at kunne have politimæssig interesse.

I de tilfælde, hvor politiet involveres, skal der som det klare udgangspunkt iværksættes et såkaldt retslægeligt ligsyn. Dette kan dog undlades, hvis eksempelvis politiet og embedslægen er enige om, at det er åbenbart, at der er tale om en naturlig død.

Retslægeligt ligsyn foretages af politiet og embedslægen i forening. Embedslægens rolle er i den forbindelse at syne liget sammen med politiet og i første omgang vurdere, om der er tale om en naturlig død, et selvmord, en ulykke eller et drab. Embedslægens observationer sammenholdes med politiets iagttagelser og fund, og det afgøres på den baggrund, om der skal iværksættes en obduktion af afdøde.

6. En retslægelig obduktion skal ifølge reglerne i sundhedsloven altid foretages i tre tilfælde.

Det gælder for det første, hvis dødsfaldet skyldes et strafbart forhold, eller muligheden herfor ikke med tilstrækkelig sikkerhed kan udelukkes, eller hvis obduktion skønnes nødvendig for at hindre, at der senere kan opstå mistanke herom,

For det andet, hvis døds måden i øvrigt ikke er fastslået med tilstrækkelig sikkerhed ved det retslægelige ligsyn.

Og for det trede, hvis dødsårsagen ikke er fastslået med tilstrækkelig sikkerhed ved det retslægelige ligsyn, og yderligere retsmedicinske undersøgelser af politimæssige grunde skønnes påkrævet.

7. Det er politiet, der efter sundhedsloven træffer beslutning om, at der skal foretages en retslægelig obduktion, men det er klart, at embedslægens lægefaglige observationer og vurderinger indgår i beslutningsgrundlaget.

Det er naturligvis en læge – en statsobducent, vicesstatsobducent eller en af dem udpeget assistent – der forestår selve obduktionen. Det er statsobducenten eller en vicesstatsobducent, der har det endelige ansvar for obduktionens udførelse og obduktionserklæringens affattelse. Det samme gælder eventuelle supplerende udtalelser og erklæringer.

Som Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse også har oplyst til brug for den besvarelse af spørgsmål nr. 29 fra Retsudvalget, som jeg netop har sendt til udvalget, er det vigtigt at påpege, at selv om en retslægelig obduk-

tion indebærer en meget omfattende undersøgelse af afdøde, er der ingen garanti for en endelig afklaring af dødsåden.

Der vil således kunne forekomme tilfælde, hvor det selv efter en retslægelig obduktion ikke er muligt med sikkerhed at fastslå den præcise dødsåde.

[Rigspolitiets arbejdsgruppe]

8. Som jeg nævnte indledningsvist, er jeg som justitsminister og dermed den øverst ansvarlige for politi og anklagemyndighed selvsagt meget optaget af at sikre, at der i forbindelse med hvert eneste dødsfald, som skyldes en forbrydelse, med det samme iværksættes den rigtige strafferetlige efterforskning. Formålet er naturligvis, at den eller de, som står bag forbrydelsen, kan blive pågrebet og retsforfulgt.

Derfor er jeg selvfølgelig også enig i, at det er af afgørende vigtighed, at politiet, som til syvende og sidst træffer beslutningen om, hvorvidt der i forbindelse med et konkret dødsfald skal foretages en retslægelig obduktion, og om der skal indledes en strafferetlig efterforskning, er bedst muligt klædt på til opgaven.

Det mener jeg nu også, at politiet er.

Håndteringen af dødsfald er således et af de store gennemgående temaer på politiuddannelsen på Politiskolen samt under den praktiske del af uddannelsen, der foregår i politikredsene.

Endvidere træffes beslutningen om, hvorvidt der skal iværksættes obduktion, som jeg netop har beskrevet, altid i samråd med den embedslæge, som har forestået det retslægelige ligsyn sammen med politiet.

Jeg kan i den sammenhæng oplyse, at de relevante aktører på det retsmedicinske område mødes regelmæssigt i det såkaldte Samarbejdsudvalg ved-

rørende Retsmedicinske Ydelser og drøfter samarbejdet på det retsmedicinske område og andre spørgsmål af fælles interesse.

Særligt politi- og lægefaglige spørgsmål drøftes mere indgående i Det Faglige Underudvalg under samarbejdsudvalget, der har en statsadvokat som formand og har repræsentanter fra bl.a. politiet, anklagemyndigheden, embedslægerne og de retsmedicinske institutter.

Der er således gennem de procedurer, der er fastlagt i lovgivningen, politiets uddannelse og det samarbejde, der foregår på området, sat nogle gode rammer for behandlingen af sagerne.

Og det er jo også sådan, at vi i Danmark – også sammenlignet med andre lande – har en meget høj opklaringsprocent i drabssager.

9. Når det er sagt, kan politiet imidlertid ikke være tjent med, at der sættes spørgsmålstegn ved deres opgavevaretagelse på dette område, fordi borgerne naturligvis skal kunne have tillid til, at politiet ikke overser så alvorlige forbrydelser som drab.

Der er i politiet løbende fokus på udvikling og kvalitetssikring af den politimæssige opgavevaretagelse og metode.

På den baggrund samt i lyset af den debat, som BT's føromtalte artikelse-rie har givet anledning til, har Rigspolitiet besluttet at iværksætte en nærmere undersøgelse af dansk politis praksis i forbindelse med visitation af dødsfald, der anmeldes til og behandles af politiet.

10. Rigspolitiet har derfor besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, som får til opgave at udarbejde en rapport med en nærmere beskrivelse og analyse af politiets visitationspraksis fra modtagelsen af en anmeldelse om et dødsfald og frem til, der træffes beslutning om retslægelig obduktion.

Grundlaget for dette arbejde er nærmere fastlagt i et kommissorium, der bl.a. indebærer, at arbejdsgruppen skal,

- beskrive den relevante lovgivning og det regelsæt, der i øvrigt regulerer politiets myndighedsopgaver i forbindelse med dødsfald, der anmeldes til politiet,
- beskrive udviklingen inden for sagsområdet på grundlag af tilgængelige data,
- beskrive og analysere politiets aktuelle praksis på sagsområdet med fokus på de forhold, der har væsentlig indflydelse på kvaliteten af politiets visitation, samt
- gennemføre en komparativ undersøgelse af lovgivning og statistik i de nordiske lande, der kan adressere dansk politis håndtering af anmeldelse om dødsfald.

Det forudsættes i kommissoriet, at arbejdsgruppen i relevant omfang skal komme med anbefalinger til en styrkelse af politiets opgavevaretagelse på området.

Arbejdsgruppen sammensættes af repræsentanter fra Rigspolitiet, den overordnede anklagemyndighed, politikredsene's øverste ledelse, den politifaglige chefgruppe i politikredsene, de retsmedicinske institutter og embedslægeinstitutionen.

Der er således tale om en bred sammensætning, som sikrer tilstedeværelsen af både politifaglige og anklagermæssige kompetencer samt retsmedicinsk og sundhedsfaglig ekspertise.

Arbejdsgruppen forventes at afslutte sit arbejde i foråret 2012.

[Afslutning]

11. Som jeg var inde på tidligere, kan der ikke være to meninger om, at det er af afgørende vigtighed, at der i forhold til ethvert dødsfald, som kan skyldes en forbrydelse, iværksættes alle relevante undersøgelser, således at dødsårsagen kan blive fastlagt, og den eller de ansvarlige kan blive retsforfulgt.

Jeg bifalder derfor også, at Rigspolitiet har besluttet at iværksætte et arbejde, som skal kortlægge og analysere politiets praksis for visitation af dødsfald.

Det er nemlig efter min opfattelse mest hensigtsmæssigt, at vi – før vi baseret på enkeltstager behandlet i pressen eventuelt forlanger lovændringer og nye initiativer – sørger for at få analyseret og klarlagt, om der er svagheder ved den praksis, som følges i dag.

Jeg mener derfor, at det rigtige må være at afvente den rapport, som bliver resultatet af arbejdet i Rigspolitiets arbejdsgruppe, før der foretages en vurdering af, om der eventuelt måtte være behov for at ændre de eksisterende procedurer for politiets behandling af dødsfald.

Men jeg vil samtidig igen understrege, at jeg føler mig overbevist om, at både politiet og embedslægerne samt de retsmedicinske institutter allerede yder en særdeles kompetent, kvalificeret og engageret indsats i forbindelse med behandlingen af dødsfald. En beskrivelse, som efterlader et indtryk af udbredt sjusk, dovenskab og inkompetence på området er således på ingen måde hverken retvisende eller rimelig.

TAK.